

Khu Bảo tồn Biển Hòn Mun

Tên khác

Hòn Mun - Bích Đạm

Tỉnh

Khánh Hoà

Tình trạng

Đề xuất

Ban quản lý được thành lập

Chưa thành lập

Vĩ độ

12°09' - 12°13' vĩ độ Bắc

Kinh độ

109°15' - 109°20' kinh độ Đông

Vùng địa lý sinh học

05b - Nam Trung Bộ

Tình trạng bảo tồn

Trong năm 1993, thông qua các đợt điều tra thực địa trong vùng đã được Viện Hải dương học Nha Trang tổ chức với sự trợ giúp của chương trình WWF Đông Dương thành lập khu bảo tồn biển đầu tiên của Việt Nam là đảo Hòn Mun và vùng san hô bao quanh đảo (Cheung và Võ Sĩ Tuấn 1993). Kiến nghị này đã khuyến khích UBND tỉnh Khánh Hoà đưa ra đề xuất là khu vực này sẽ được quản lý để phục vụ công tác bảo tồn. Tuy nhiên, sau đó không có hoạt động thực thi nào được tiến hành tại đây (ADB 1999).

Đề nghị thành lập khu bảo tồn biển ở Hòn Mun lại được viện Hải dương học Hải Phòng đưa ra vào năm 1995 (Nguyễn Huy Yết và Võ Sĩ Tuấn 1995). Sau đó, đảo Hòn Mun lại được nêu trong danh sách đề xuất 16 khu bảo tồn biển do Bộ KHCN và MT biên soạn (Nguyễn Chu Hồi *et al.* eds. 1998). Cuối cùng, đề nghị thành lập khu bảo tồn biển Hòn Mun đã được đưa ra trong kế hoạch xây dựng hệ thống khu bảo tồn biển ở Việt Nam của Ngân hàng Phát triển Châu á (ADB 1999). Trong đề xuất này, diện tích khu bảo tồn được nêu là 10.500 ha, bao gồm vùng biển 7.500 ha và khu vực trên đảo là 3.000 ha (ADB 1999).

Trong năm 1998, kế hoạch đầu tư cho khu bảo tồn biển Hòn Mun đã được Viện Hải dương học Hải Phòng xây dựng với diện tích 10.500 ha (Nguyễn Huy Yết 1998). Dự án đầu tư này đã được trình lên Cục Môi trường của Bộ KHCN và MT (Nguyễn Huy Yết pers. comm.) nhưng đến nay do chưa có khung thể chế cho quản lý và thành lập các khu bảo tồn biển nên dự án đầu tư vẫn chưa được phê chuẩn. Hiện chưa có một đơn vị cụ thể nào quản lý khu đề xuất bảo tồn và khu vực này vẫn chịu sự quản lý của thành phố Nha Trang, tỉnh Khánh Hoà (ADB 1999).

Địa hình và thủy văn

Khu bảo tồn biển Hòn Mun nằm ngoài khơi vùng bờ biển Nam Trung Bộ Việt Nam, về phía đông nam thành phố Nha Trang. Có các đề xuất khác nhau về ranh giới khu bảo tồn biển hiện tại, trong đó theo đề xuất của Ngân hàng Phát triển Châu á (1999) khu bảo tồn bao gồm cả Hòn Tre, là một đảo lớn có diện tích khoảng 2.000 ha, và nhiều đảo nhỏ hơn như Hòn Miêu, Hòn Tam, Hòn Một, Hòn Mun và Hòn Ngọc. Điểm cao nhất trong vùng là 496 m trên đảo Hòn Tre, và độ sâu trung bình của vùng biển xung quanh từ 10 đến 20 m. (Nguyễn Chu Hồi *et al.* eds. 1998). Đảo Hòn Mun và mũi trồi ra về phía đông nam đảo Hòn Tre hình

thành từ diorit, nhô lên rất cao, với các vách đá dựng đứng; những phần khác của các đảo được hình thành bởi granit (Nguyễn Xuân Lý 1998).

Đa dạng sinh học

Một trong các giá trị bảo tồn chính của khu bảo tồn biển Hòn Mun là sự phong phú và đa dạng của các rạn san hô tại đây. Hòn Mun được ghi nhận là nơi tốt nhất ở Việt Nam để bảo vệ tính đa dạng các loài san hô cứng (ADB 1999). Các rạn san hô phân bố ở các vùng nước mặn xung quanh các đảo Hòn Mun, Hòn Ngọc và Hòn Một xuống đến độ sâu 15 m. Tất cả các rạn san hô ở đây đều có cấu trúc riềm, và độ che phủ trung bình của các rạn san hô đạt tới 30% (Nguyễn Xuân Lý 1998). Trong các cuộc điều tra tiến hành trong các năm 1990, đã ghi nhận được 157 loài san hô cứng, 26 loài san hô mềm và 3 loài san hô sừng có trong vùng (Nguyễn Chu Hồi *et al.* eds. 1998). Khu hệ san hô của vùng này đặc trưng bởi sự phong phú cao về thành phần loài (176 loài), nhưng đang bị khai thác quá mức (Cheung và Võ Sĩ Tuấn 1993).

Khu đề xuất bảo tồn biển Hòn Mun cũng là nơi sinh sống của nhiều loài đã được ghi trong danh lục các loài bị đe dọa toàn cầu của IUCN (IUCN 1996), như rùa mỏ quạp *Eretmochelys imbricata* và loài trai *Tridacna squamosa* (ADB 1999). Hàng loạt các đảo đá nhỏ ở xa bờ biển Khánh Hoà là vùng sống của loài Yến *Collocalia germani* và Yến tổ đen *C. maxima* (Casellini *et al.* 1999); một vài đảo trong số đó nằm trong khu đề xuất bảo tồn biển Hòn Mun (ADB 1999).

Các vấn đề về bảo tồn

Mối đe dọa lớn nhất đối với đa dạng sinh học ở vùng này là hiện tượng đánh bắt bất hợp pháp và thiếu bền vững như sử dụng thuốc nổ hay chất xianua (ADB 1999). Những hoạt động như thế sẽ mang lại những tác hại nghiêm trọng đối với các quần thể san hô, mặc dầu đến nay chúng vẫn còn ở trong tình trạng tốt. Mức độ khai thác các loài thân mềm ở biển và san hô sống tăng lên cùng với sự phát triển của ngành du lịch, và các mối hiểm họa tiếp theo sẽ là việc khai thác các loài

động vật biển để làm cảnh và buôn bán các loài quý hiếm. Mức độ tác động tiêu cực đến khu bảo tồn biển này liên quan đến sự phát triển ngành du lịch ở vịnh Nha Trang, thể hiện ở chỗ các rạn san hô bị hư hại do neo đậu các tàu thuyền du lịch và các hoạt động bơi lặn (ADB 1999).

Cảng biển của thành phố Nha Trang có thể được coi là một nguồn gây ô nhiễm, đặc biệt là do có số lượng lớn các tàu đi qua khu bảo tồn biển này. Hiện tại dễ dàng nhận thấy sự ô nhiễm do rò rỉ dầu trong vùng và các chất thải hữu cơ tại đây gây ra. Trong tương lai, cùng với sự phát triển của cảng Cam Ranh, cách xa 60 km về phía nam, mối đe dọa về sự ô nhiễm dầu sẽ tăng lên (ADB 1999).

Một số hòn đảo nằm xa bờ trong đó có Hòn Mun rất khó khăn cho việc kiểm soát thu nhập tổ yến sào theo mùa. Một số biện pháp bảo vệ đã được triển khai tại hai trong số các đảo có tổ yến cùng với các đồn canh của bộ đội biên phòng (ADB 1999).

Các giá trị khác

Tại xã Vĩnh Nguyên có 15.000 dân kể cả trong khu bảo tồn biển, hầu hết họ sống dựa vào nguồn tài nguyên biển. Tại đây tuy không có hiện tượng đánh bắt các loài cá chủ yếu sống trong vùng san hô nhưng việc đánh bắt các loài cá ăn nổi ngoài biển khơi như cá ngừ lại rất phổ biến trong vùng. Thành phố Nha Trang là một trong các trung tâm du lịch chính ở Việt Nam, và ngành du lịch phát triển nhanh chóng: trong năm 1998 có 60.000 khách du lịch nước ngoài đến đây, tăng lên từ con số 40.000 người vào năm 1994. Du lịch biển cũng đã được tổ chức tốt, như tổ chức các chuyến đi tham quan ban ngày đến các rạn san hô nằm ngoài khơi đảo Hòn Mun để bơi lặn (ADB 1999).

Các dự án có liên quan

ADB hiện đang tài trợ một dự án hỗ trợ kỹ thuật vùng với tên gọi *Quản lý Môi trường Biển và Ven biển*, với một phần kinh phí được tài trợ bởi Cơ quan Hợp tác Phát triển Thụy Điển. Dự án nhằm thúc đẩy việc cải thiện công tác quản lý các

nguồn tài nguyên biển và ven biển trong vùng. Dự án này do Bộ Khoa học Công nghệ Môi trường thực hiện. Trong khuôn khổ dự án, một dự thảo quy hoạch các khu bảo tồn biển và ven biển của Việt Nam đã được soạn thảo. Bản dự thảo này đã rà soát hàng loạt các khu vực có thể để xây dựng một hệ thống của khoảng 30 khu bảo tồn biển và ven biển quốc gia. Hòn Cau - Vĩnh Hảo cũng được liệt kê trong quy hoạch này.

Chương trình biển quốc gia cũng đã được triển khai tại đảo Hòn Mun từ năm 1975. Chương trình do Trung tâm Khoa học Tự nhiên và Công nghệ Quốc gia thực hiện thông qua Viện Hải dương học Nha Trang và Hải Phòng.

Trong tháng 01/2001, trong khuôn khổ Quỹ Môi trường Toàn cầu, một dự án cờ vữa (GEF) về việc xây dựng mô hình khu bảo tồn biển tại đảo Hòn Mun, đã được phê duyệt. Đây là dự án sẽ do IUCN thực hiện với nguồn vốn 1,9 triệu đô la Mỹ từ quỹ môi trường toàn cầu, Danida và IUCN (Saigon Times 2001).

Tài liệu tham khảo

ADB (1999) Draft coastal and marine protected areas plan. Hanoi: Asian Development Bank.

Casellini, N., Foster, K. and Bui Thi Thu Hien (1999) The "white gold" of the sea. Hanoi: IUCN Vietnam Programme. In English and Vietnamese.

Cheung, C. and Vo Si Tuan (1993) Survey report on the biodiversity, resources utilization and conservation potential of Hon Mun, Nha Trang, southern Vietnam. Gland: WWF International and the Insitute of Oceanography, Nha Trang.

Nguyen Chu Hoi, Nguyen Huy Yet and Dang Ngoc Thanh eds. (1998) [Scientific basis for marine protected areas planning]. Hai Phong: Hai Phong Institute of Oceanography. In Vietnamese.

Nguyen Huy Yet (1998) [Investment plan for Hon Mun Marine Protected Area]. Hai Phong: Hai Phong Institute of Oceanography. In Vietnamese.

Nguyen Huy Yet and Vo Si Tuan (1995) [Information on proposed marine protected areas on the coast of Vietnam]. Hai Phong: Hai Phong Institute of Oceanography. In Vietnamese.

Nguyen Xuan Ly (1998) Management and suitable uses of marine protected areas: Hon Mun, Nha Trang, Khanh Hoa. Nha Trang: Hai Phong Institute of Marine Products.

Saigon Times (2001) US\$1.9m aid for Vietnam marine conservation. Saigon Times 11 January 2001.

Vietnam News (2001) Hon Mun set to become a marine protected area. Vietnam News 13 January 2001.